

Oppfølging av normaltariffoppgjøret 2026 – økonomiske konsekvenser, medlemsforankring og medlemsavstemning ved fremtidige normaltariffoppgjør

Bakgrunn

Vi ønsker å fremme denne saken på bakgrunn av den betydelige uroen som har oppstått blant medlemmene etter normaltariffoppgjøret 2026.

Saken fremmes som oppfølging av medlemsinitiativet som har resultert i krav om ekstraordinært møte. Oppropet som ligger til grunn for initiativet uttrykker bekymring for de økonomiske konsekvensene av årets takstendringer, frykt for inntektsnedgang for mange fastleger, behov for bedre kartlegging av konsekvensene og et ønske om sterkere medlemsinvolvering i spørsmål som berører fastlegenes økonomiske rammevilkår.

Normaltariffen og statsavtalen utgjør sentrale økonomiske rammevilkår for fastlegeordningen. Utfallet av forhandlingene påvirker direkte fastlegenes inntektsgrunnlag, driftsmuligheter og evne til å opprettholde stabile helsetjenester.

For næringsdrivende fastleger får slike endringer særlig stor betydning. Fastleger driver egne virksomheter og bærer selv det økonomiske ansvaret for drift, ansatte, lokaler, pensjon, forsikringer, IKT-systemer og øvrige kostnader. Når inntektsgrunnlaget endres, påvirker dette ikke bare legens personlige økonomi, men også praksisens bærekraft.

Det sterke medlemsengasjementet i etterkant av årets oppgjør, med nær 1900 medlemmer som aktivt har støttet kravet om ekstraordinær behandling, viser at mange fastleger opplever betydelig usikkerhet knyttet til egne økonomiske rammevilkår. Dette bør ses som et uttrykk for medlemmenes engasjement og ansvarsfølelse, og som et signal om behov for større involvering i spørsmål som påvirker grunnlaget for egen virksomhet.

Flere medlemmer har også uttrykt bekymring for at enkelte av endringene i takstsystemet kan påvirke hvordan medisinske vurderinger oppfattes, og mener dette reiser prinsipielle spørsmål om forholdet mellom økonomiske incentiver og medisinsk skjønn. Uavhengig av hvordan disse spørsmålene vurderes, illustrerer debatten behovet for grundige konsekvensvurderinger og bred medlemsforankring ved endringer som kan få betydning både for praksisøkonomi og profesjonsutøvelse.

Hvordan normaltariffoppgjøret behandles organisatorisk

Normaltariffen regulerer viktige økonomiske rammevilkår for fastlegeordningen og har direkte betydning for næringsdrivende fastlegers virksomhet og inntektsgrunnlag.

Samtidig er det ikke Allmennlegeforeningen alene som formelt forhandler eller vedtar normaltariffen. Forhandlingene skjer innenfor Den norske legeforenings tariffsystem. Allmennlegeforeningen er representert i Legeforeningens forhandlingsutvalg for næringsdrivende og normaltariffområdet (Tariffutvalget). Tariffutvalget er et organ i Den norske legeforening, og den formelle myndigheten til å godkjenne krav og avtaler ligger hos Legeforeningens sentralstyre.

For mange medlemmer er denne ansvars- og beslutningsstrukturen lite kjent. Samtidig er det fastlegene som i praksis berøres direkte av resultatet av normaltariiforhandlingene og som selv bærer den økonomiske risikoen ved drift av egen praksis.

Fastlegene bærer dermed den økonomiske risikoen knyttet til normaltariifoppgjørene, mens den formelle beslutningsmyndigheten ligger hos Legeforeningens sentrale organer. Dette reiser et naturlig spørsmål om hvordan medlemmenes synspunkter best kan komme til uttrykk når oppgjør som påvirker fastlegenes økonomiske rammevilkår skal behandles.

Behovet for sterkere medlemsforankring

Denne saken er ikke ment som kritikk av styret eller av de tillitsvalgte som deltar i tariffarbeidet. Vi anerkjenner at normaltariiforhandlingene er blant de mest krevende oppgavene foreningen står overfor. Forhandlingene skjer innenfor et begrenset handlingsrom og krever vanskelige avveininger mellom ulike hensyn og medlemsgrupper.

Når et oppgjør likevel utløser omfattende bekymring og mobilisering blant medlemmene, synliggjør det hvor viktig det er at resultatene oppleves som legitimt forankret hos dem som berøres.

Forslagsstillerne mener at reaksjonene på årets oppgjør ikke bare handler om innholdet i det konkrete resultatet, men også om medlemsforankring. Når sentrale økonomiske beslutninger kan få store konsekvenser for fastlegenes virksomheter og inntektsgrunnlag, bør medlemmene ha en tydeligere rolle i behandlingen av slike oppgjør.

Etter vårt syn er behovet for demokratisk forankring særlig viktig når medlemmer opplever økonomisk usikkerhet som følge av sentrale beslutninger. Når fastlegene selv bærer den økonomiske risikoen ved drift av egen praksis, bør de også ha anledning til å uttrykke sitt syn på resultatet gjennom en medlemsavstemning som inngår i grunnlaget for Allmennlegeforeningens videre behandling av oppgjøret.

Medlemsavstemninger er et etablert virkemiddel i norsk organisasjonsliv og benyttes av en rekke organisasjoner ved spørsmål som har stor betydning for medlemmene. Formålet er å styrke medlemsdemokrati, legitimitet og forankring rundt viktige beslutninger.

En medlemsavstemning styrker ikke bare medlemmenes innflytelse. Den kan også styrke forhandlingsdelegasjonens mandat. Når motparten vet at et resultat må kunne forsvares overfor medlemsmassen, kan dette bidra til økt legitimitet og styrke representantenes posisjon i forhandlingene.

Forslagsstillerne mener derfor at medlemsavstemning bør inngå som en del av Allmennlegeforeningens behandling av fremtidige normaltariifoppgjør. En slik ordning vil kunne bidra til økt legitimitet, bedre medlemsforankring og et tydeligere mandat for foreningens representanter i tariffarbeidet.

Dette vil ikke erstatte styrets ansvar eller Legeforeningens formelle beslutningsstruktur, men bidra til å sikre at medlemmenes syn kommer tydeligere til uttrykk før oppgjørene behandles videre i organisasjonen.

Samtidig mener vi det er behov for en mer forutsigbar og transparent modell for medlemsforankring enn den som eksisterer i dag, slik at medlemmene på forhånd kjenner prosessene for involvering, informasjon og behandling av fremtidige normaltariifoppgjør.

Allmennlegeforeningen har som formål å ivareta medlemmenes økonomiske interesser. Når beslutninger påvirker de økonomiske rammevilkårene for flere tusen næringsdrivende fastleger, mener vi at disse beslutningene bør ha en tydelig og direkte forankring i medlemsmassen.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag til vedtak.

På bakgrunn av den juridiske vurderingen fra advokat Ann-Britt Rognes vil forslagsstillerne fremme forslagets punkt 3 og 5 i justert form i tråd med vurderingens anbefalinger. Justeringene er presiseringer og innebærer ingen realitetsendring av forslagets formål om å etablere en rådgivende medlemsavstemning som verktøy for medlemsforankring.

Forslag til vedtak

1.

Landsrådet tar til etterretning den betydelige medlemsmobiliseringen som har oppstått i etterkant av normaltariffoppgjøret 2026.

Landsrådet konstaterer at nær 1900 medlemmer aktivt har støttet kravet om ekstraordinær behandling av saken, og at dette gjenspeiler betydelig bekymring knyttet til de økonomiske konsekvensene av årets oppgjør.

Landsrådet konstaterer videre at reaksjonene på normaltariffoppgjøret 2026 har synliggjort behovet for sterkere medlemsforankring ved fremtidige normaltariffoppgjør.

2.

Landsrådet ber styret gjennomføre og offentliggjøre en kartlegging av de økonomiske konsekvensene av normaltariffoppgjøret 2026 for ulike typer fastlegepraksiser og organisasjonsformer i fastlegeordningen.

Kartleggingen skal så langt det er praktisk mulig synliggjøre hvordan endringene påvirker inntektsgrunnlag, drift og bærekraft i ulike typer fastlegepraksiser.

Som del av dette arbeidet skal styret redegjøre for hvilke økonomiske analyser, konsekvensvurderinger og beregningsgrunnlag som lå til grunn for vurderingen av normaltariffoppgjøret 2026, og gjøre denne redegjørelsen tilgjengelig for medlemmene.

Styret bes samtidig identifisere og fremme mulige løsninger som kan redusere eller kompensere for eventuelle utilsiktede negative økonomiske konsekvenser av oppgjøret.

3.

Landsrådet vedtar at fremtidige normaltariffoppgjør skal forelegges medlemmene i Allmennlegeforeningen til medlemsavstemning.

Medlemsavstemningen er rådgivende og har ikke bindende virkning for Den norske legeforenings sentralstyre eller andre av Legeforeningens beslutningsorganer. Avstemningen inngår som et verktøy i Allmennlegeforeningens interne medlemsforankring, saksbehandling og utforming av anbefalinger.

Resultatet av medlemsavstemningen skal inngå i grunnlaget for Allmennlegeforeningens videre behandling av oppgjøret og for de anbefalingene som gis til foreningens representanter i Legeforeningens tarifforganer.

Medlemmene skal gis anledning til å uttrykke sitt syn på fremforhandlede normaltariffoppgjør gjennom en rådgivende medlemsavstemning, som inngår i grunnlaget for Allmennlegeforeningens interne behandling av oppgjøret.

Avstemningen etablerer ikke instruksjonsmyndighet overfor Allmennlegeforeningens representanter i Legeforeningens tariffutvalg eller andre av Legeforeningens organer. Representantenes handlefrihet reguleres av Legeforeningens lover og eventuelle instrukser fastsatt av Legeforeningens sentralstyre.

~~Medlemmene skal gis en reell mulighet til å påvirke gjennom behandlingen av fremforhandlede normaltariffoppgjør.~~

4.

Styret skal i forkant av normaltariffforhandlingene legge til rette for bred medlemsinvolvering gjennom egnede hørings-, dialog- og informasjonsprosesser.

I forbindelse med medlemsavstemningen skal medlemmene gis et best mulig grunnlag for å vurdere oppgjøret. Dette skal omfatte:

- redegjørelse for det fremforhandlede resultatet,
 - styrets vurdering av resultatets fordeler og ulemper,
 - analyse av forventede økonomiske konsekvenser for ulike typer fastlegepraksiser og driftsformer,
 - redegjørelse for konsekvensene av henholdsvis aksept og forkastelse av resultatet.
-

5.

Dersom et flertall av de avgitte stemmene forkaster oppgjøret, skal styret behandle saken på nytt og gi en fornyet vurdering og anbefaling til Allmennlegeforeningens representanter i Legeforeningens tarifforganer.

Styret skal ta stilling til resultatet av medlemsavstemningen i sin videre behandling av saken. Dersom styrets vurdering eller anbefaling avviker fra flertallets syn i medlemsavstemningen, skal styret redegjøre for begrunnelsen for dette.

~~Resultatet av medlemsavstemningen skal tillegges betydelig vekt i den videre behandlingen av saken.~~

Styret skal redegjøre for hvordan medlemsavstemningens resultat er vektlagt.

6.

Styret gis ansvar for å etablere nødvendige prosedyrer og praktiske løsninger for gjennomføring av ordningen.

Ordningen skal være operativ senest før neste ordinære normaltariffoppgjør.

Styret skal orientere landsrådsrepresentantene om fremdriften i arbeidet, og ordningen skal evalueres etter de to første gjennomførte medlemsavstemningene.

7.

Landsrådet understreker at formålet med vedtaket er å:

- styrke medlemmenes tillit til forhandlingsprosessen,
- sikre bred demokratisk forankring i saker med vesentlige økonomiske konsekvenser for fastlegene,
- sikre bedre innsyn i de økonomiske vurderingene som ligger til grunn for normaltariffoppgjør,
- styrke legitimiteten til styret, forhandlingsdelegasjonen og Allmennlegeforeningens representanter i Legeforeningens tarifforganer,
- bidra til større samhold mellom medlemsmassen og foreningens valgte organer,
- sikre at fastleger som selv bærer den økonomiske risikoen ved drift av egen praksis får en tydelig stemme i vurderingen av fremforhandlede normaltariffoppgjør,
- bidra til at Allmennlegeforeningens representanter møter fremtidige forhandlinger med et tydelig og godt forankret medlemsmandat.